

V Ljubljani naj ima učitelj	700	gld.
Po deželi :		
na $\frac{1}{10}$ šol " " "	600	"
" $\frac{4}{10}$ " " " "	500	"
" $\frac{5}{10}$ " " " "	400	"

Nadučitelj ali sploh voditelj šole naj ima za vsak razred 30 gld. opravilne doklade.

Učiteljice naj imajo 80 % učiteljske plače in podučitelji 70%.

Voditelj šole naj ima prosto stanovanje ali 20 % svojih dohodkov odškodnine.

Petletne doklade naj znašajo 10 %.

Take plače imajo že sedaj učitelji na Štajerskem in Koroškem. V prihodnje se jim bodo pa še poboljšale. Graški deželni zbor bode menda že letos to storil, ali pa bode dal učiteljem doklade zavoljo draginje.

Take plače bodo zamogle, da bodo kranjski učitelji ostali v svoji domovini, in da bodo ostali tudi zvesti svojemu narodu, a se ne izneverili, kakor so nekteri „veternjaki“ že storili. Take plače bodo ovirale preseljevanje kranjskih učiteljev na Štajersko in Koroško, kamor se jih je v malem času pomaknilo okolo 20. In le take plače bodo mikale mladeniče, da si izvolijo učiteljski stan, pri katerem se tudi na Kranjskem veliko pomanjkanje kaže.

Zavoljo tega Vam priporočam omenjeno resolucijo zastran plač na Kranjskem in sicer s tem pristavkom, da take plače naj dobiva učitelj kot učitelj, ne kot mežnar in orglavec. Mežnarija nij za učitelja — to se ne strinja z njegovim poklicem in za to tudi časa nima. Orglanje je pa častni posel, katerega naj opravlja, če mu čas pripušča in če se zastran pacila z župnikom pogoditi more.

Kako naj se slovenski učitelj za svoj stan izobražuje.

Govoril pri letošnjem prvem občnem zboru ljudskih učiteljev v Ljubljani

Ivan Tomšič.

(Konec.)

Tovarši! to se pač ne pravi slovenskega ljudskega učitelja za njegov prihodnji stan izobraževati, ako se ne izobražuje v onem jeziku, katerega za svoj poklic neobhodno potrebuje. Naše ljubljansko učiteljsko izobraževališče je po novejši šolski postavi zdaj vse drugačno; pripravniki se zdaj mnogo več učé, nego smo se učili mi nekda, tudi jim je v to svrhu več časa določeno, nego ga je bilo nam. Učiteljsko izobraževališče raztegnjeno je zdaj na 3 leta, in kmali bode še celó na 4. Pač z velikim veseljem moramo ljudski učitelji to blago in koristno naredbo pozdravljati, a koliko koristi bode to doneslo našej slovenskej mladini in našemu

slovenskemu ljudstvu, dokler se ne bodo učiteljski pripravniki podučevali v domačem jeziku, to se bode pokazalo kmali. Jaz se le bojim, da bi potem ne imeli, kakor Nemci pravijo die sogenannten „fertigen“ lehrer, die „fertig“ und ohne wissensdurst in's leben hinaustreten. Die sogenannten „fertigen“ lehrer, tako pravijo nemški učitelji, sind eben die schlechtesten. Von vielerlei dingen verstehen sie, doch schlecht verstehen sie für das volk alle.

Od nas ljudskih učiteljev se ne sme zahtevati, da bi bili učenjaki v ostrem pomenu te besede, in da bi bili popolnoma znanstveno izobraženi, kakor so na priliko učitelji višjih in nekaterih srednjih šol, temveč treba je, da bomo ljudski učitelji izobraženi za svojo nalogo, ki jo imamo izvrševati v ljudskejši šoli; kajti delovanje ljudskega učitelja je vse kaj drugega, nego delovanje učiteljev na višjih in srednjih šolah. Nauk v ljudskejši šoli ni mehanična znanost; ampak največ psihologična umetnost, ki se opira na večletne skušnje v ljudskem šolstvu in praktično izobraževanje ljudskega učitelja v posamesnih predmetih. Ni tedaj zadosti, da se v izobraževaliških učiteljski pripravniki učé le teorije, temveč podati se jim morajo tudi vsa ona sredstva, po katerih se mladina in národ najlože podučuje. Teorija se more potem takem povsod vezati s prakso. To se vé, da vse v slovenskem jeziku. Pač smešno je, ako se nam pravi: „Slovensko vže tako znate, nemško morate se učiti, ker tega jezika še dobro ne znate“. Tù se moramo pa zopet vprašati: kje neki smo se slovenskega jezika temeljito učili? Mar se nismo to, kar ga znamo, naučili sami, brez kake tuje pomoči? In zakaj se od nemških učiteljev ne zahteva ravno tako, kakor od nas slovenskih učiteljev? Vsaj tudi nemški učitelji svoj nemški materni jezik ravno tako ali pa še bolje znajo, nego mi svojega, a vendar nikomur kaj takega v glavo ne pade, da bi se nemški učitelji podučevali in za svoj stan izobraževali v kakem tujem, ne nemškem jeziku! Nemški učitelji imajo popolnoma nemška učiteljska izobraževališča, Čehi imajo pet izobraževališč za učitelje s češkim učnim jezikom in ravno toliko z nemškim učnim jezikom. Moravci bodo imeli v prihodnje, kakor sem nedavno bral, 6 učiteljskih izobraževališč in sicer tri za Nemce, tri za Čehe. Naši sosednji učitelji Hrvati se v zagrebškem učiteljskem podučujejo in pripravljajo za svoj stan v hrvaškem jeziku.

A mi slovenski učitelji razun Gorice, kjer so se začeli učiteljski pripravniki menda še le to leto v slovenskem jeziku podučevati, nimamo nobenega, prav nobenega izobraževališča, kjer bi se podučevalo v onem jeziku, katerega potrebujemo pri podučevanju naše slovenske mladine. In nam se po tem očita, da delamo premalo za izobraževanje slovenskega národa! Dokler ne bomo imeli popolnoma slovenskega izobraževališča za naše slovenske učitelje, tako dolgo ne smemo pričakovati prave izomike

in pravega napredka niti pri naših učiteljih, niti pri naših ljudskih šolah, niti pri našem prostem ljudstvu.

Ni pa še zadosti, da se slovenski učitelj podučuje in izobražuje v slovenskem jeziku; marveč on se mora za svoj stan izobraževati v pravem národnem duhu.

Teh misli so tudi vsi nemški, češki, hrvaški in drugi učitelji. Vsak národ ima svojo zgodovino, svoje običaje, svoj národni duh, — svojo národnost. Ljudski učitelj se mora tedaj seznaniti z življenjem in potrebami svojega národa, med katerim živi in s katerim občuje. On mora poznati razvijanje in delovanje svojega národa. On mora mladino izobraževati v pravem národnem duhu. On mora skrbeti, da národni duh prodira v meso in kri vsakega pravega domoljuba. Tako delajo nemški učitelji; vsaj slišimo pri vseh njihovih zborih, da povdarjajo „deutsche nationalschule“; tako moramo delati tudi mi slovenski ljudski učitelji. Ako je ljudski učitelj zares učitelj svojega národa, potem se mora krepko poganjati za koristi svojega národa in upirati se mora vsem onim, ki ovirajo národni napredek. Ljudski učitelj ne sme biti nikdar slepo orodje takim ljudem, ki so sovražniki národnega napredka in národne svobode. Predragi tovarši! tako delajo nemški učitelji, tako delajo učitelji vseh drugih izobraženih národov, in tako moramo delati tudi mi slovenski ljudski učitelji. V to svrhu pa mora zopet biti učiteljsko izobraževališče osnovano v pravem národnem duhu. Dokler ne veje po vseh naših ljudskih šolah pravi národni duh, toliko časa si naš národ ne more obetati nikakoršnega pravega napredka.

Ako hočemo mi slovenski učitelji, da se za svoj stan primerno izobražujemo, moramo imeti pravico, da varujemo in zastopamo svoje mnenje in svoje prepričanje v pedagoških rečeh; kdorkoli se predrzne nam to pravico kratiti, ta ne spada v sedanje stoletje! Tega načela se držé vsi nemški ljudski učitelji, tega načela se moramo držati tudi mi.

Veliko bi vam imel še povedati, predragi tovarši, česa nam je še vse treba za naše nadaljno izobraženje, toda naj bode zadosti in naj omenim še samo to, da nam je treba tudi večkratnih učiteljskih shodov. Učiteljski shodi ali zbori zastopajo interese ne samo poedinih, ampak vseh ljudskih učiteljev. Takih skupščin je posebno nam slovenskim učiteljem neobhodno potreba, ako želimo, da zmaga pravica čez krivico, resnica čez laž, duh čez materijo. Nobeden se naj tedaj ne skriva v kot, kedar zborujemo slovenski ljudski učitelji, marveč s poštenjem in požrtvovanjem naj stopi v koló svojih tovaršev! Tudi naši sosednji učitelji na Hrvaškem imeli so pretečeno leto v Zagrebu svojo občno skupščino, katere se je tudi mnogo slovenskih učiteljev vdeleževalo. In kak vspanje je imela ta skupščina? Vzbudila je učitelje hrvaške iz njihovega dolgega spanja, vzrokovala je živahno gibanje na šolskem polji, pridobila

mного prijateljev šolstvu in postavila temelj „narodnej šoli“ in splošnej ljudskeji omiki.

Predragi tovarši! Čvrsti in krepki smo še. Slovenski národ od nas mnogo zahteva, mnogo pričakuje. Naša dolžnost je, da se za svoj častni poklic vsestransko izobražujemo in svojo nalogo vestno in na tanko spolnujemo. Slovenska mladina bode od nas slovenskih učiteljev zahtevala enkrat oster račun. Prizadevajmo si tedaj, da jej pripomoremo k boljšeji prihodnosti in našemu ljudstvu k boljšeji napredku. Bodimo ponosni, da smo ljudski učitelji, kajti to imé dela nam čast pred vsem omikanim svetom. — Ako pa hočemo slovensko mladino in slovenski národ izobraževati, moramo najpred sami sebe dostojno olikati in z vsemi postavnimi sredstvi delati na tó, da se mi slovenski učitelji izobražujemo takó, kakor se izobražujejo ljudski učitelji drugih narodov našega cesarstva.

Za vsestransko naše izobraženje treba nam je pred vsem dobrega, v narodnem duhu osnovanega učiteljskega izobraževališča; treba nam je dobrih, našemu národu prijaznih učiteljev, treba nam je večkratnih kolegialnih shodov, treba nam je dobrih knjig in časopisov, dobrih in za ljudske šole izobraženih nadzornikov. Zarad tega se skladamo tudi mi z nemškimi učitelji, ki pri vseh svojih skupščinah povdarjajo: „die stellen der schulinspectoren sind womöglich aus der zahl der volksschullehrer zu besetzen“. Iz vsega tega tedaj lahko razvidite, da nam je pač še mnogo mnogo treba.

Da se pa najpred temelj k vsemu našemu nadaljnemu izobraženju položi, predlagam slavnej skupščini sledeči dve resoluciji v pretres in posvetovanje:

1. Slovenski ljudski učitelji moramo imeti, kakor vsi drugi narodi v našem cesarstvu, slovensko učiteljsko izobraževališče, v katerem se predavajo vsi po noveji šolskeji postavi predpisani predmeti v slovenskem jeziku. Nemški jezik naj se uči kot obligaten predmet.

2. V ta namen naj se naredí peticija do sl. ministerstva za nauk in bogočastje, in precej danes naj se izvoli poseben odbor, v katerega se voli 5 udov slovenskega učiteljskega društva, da to peticijo sestavi in odpošlje. (Konec.)

Pervi splošni zbor slovenskih učiteljev v Ljubljani.

(24. septembra 1872.)

(Dalje.)

Na dnevnem redu je vprašanje o enakomerni plači slovenskih ljudskih učiteljev. Poročevalec o tem vprašanji je g. Lapajne, nadučitelj v Ljutomeru. (Govor ta glej na čelu današnjega lista!)